

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para, De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 22.

Sobota 16. marca 1929.

Leto IV.

Stanovanjsko vprašanje sta dva problema

Že zadnjič smo povedali, da si moramo pri reševanju vprašanja o zaščiti stanovanjskih najemnikov postaviti dve glavni vprašanji:

1. Ali je dovolj stanovanj, ali jih ni in ali so higijenska ter

2. ali je socialni položaj najemnikov tak, da lahko plačujejo višoke ali celo oderuške najemnine?

Ta vprašanja smo si postavili in tudi nekaj meščanskih listov se je pridružilo temu mnenju.

Seveda take argumentacije silno jeze hišne posestnike, zlasti tiste, ki uvajajo oderuške najemnine. Zagrebški hišni posestniki so se oglašili in se silovito pritožujejo proti pisavi listov o tem vprašanju. Zagrozili so celo, da bodo izdajali svoj dnevnik in bojkotirali druge liste. (Očividno imajo že dovolj denarja!) Pripovedujejo tudi, da je dovolj stanovanj in da je pomanjkanje samo tam, kjer so se naselili razni uradi. Najemnike tolažijo s tem, da bo s svobodno stanovanjem nastala konkurenca, ki bo pocenila stanovanja. Gospodje hišni posestniki so silno razburjeni, ker javnost dokazuje in jasno pove, da stanovanj še vedno primanjkuje in da so cene oderuške.

Prav te dni je podal svoje mnenje o tem vprašanju zagrebški predsednik stanovanjskih najemnikov. Izjavil je, da je v Zagrebu praznih največ 200 velikih stanovanj in ne 800 kakor trdijo hišni posestniki. Povedal je, da so nova stanovanja nehigijenska in oderuško draga. Soba s kuhinjo stane 500 do 600 Din na mesec. Stanovanje, ki velja v Švici, kjer so mnogo boljše socialne razmere kakor pri nas, okoli 1100 Din na mesec, velja v Zagrebu 2500 Din. Navedel je primer iz inserata, v katerem pravi inserat, da more hišni posestnik hišo, ki mu nese 260.000 Din na leto, izplačati v petih ali šestih letih z najemnino in bo potem prejemal

na leto 260.000 Din od hiše, ki so mu jo najemniki plačali v par letih. Običajna amortizacijska doba za hiše, ki je vsekakor oderuška, je 15 do 20 let. namesto, da bi znašala vsaj 35 do 40 let. Tako delajo in potem trdijo v zagrebškem »Jutarnjem listu«, da ne sme nihče zahtevati, da naj bodo hišni posestniki dobrotniki najemnikov.

Kako ljubeznivi so zagrebški hišni posestniki, dokazuje tudi to, da je bilo, odkar je dovoljeno odpovedovanje stanovanj, sodnijsko odpovedanih 5882 nezaščitenih najemnikov. Vseh nezaščitenih najemnikov je v Zagrebu okoli 20.000, torej je bilo odpovedanih skoro eno tretjino stanovanj.

Predvsem je pa potrebno, da se grade higijenska cena stanovanja za delavce in nameščence.

Laž je, da je dovolj stanovanj. V Ljubljani je še mnogo barak. Za novo mestno hišo na Poljanah se je oglašilo do petsto, če ne več, prosilcev, med katerimi je prav majhen odstotek barakarjev.

V kratkem pride to vprašanje najbrže pred vrhovni zakonodajni svet.

Socialne razmere zahtevajo, da se zaščita stanovanjskih najemnikov podaljša. Pri tem je upoštevati socialni položaj prebivalstva vobče, stanovanjsko higijeno in pomanjkanje zlasti malih delavskih in nameščenskih stanovanj. Maksimiranje stanarine ali izjemne določbe z ozirom na stanove ali poklice bi odpirale samo pot vsakojakemu verižništvu s stanovanji.

Zaenkrat so samo to naloge zdrave stanovanjske politike, ki naj bi jih vršile javne korporacije in oblasti. Drugačna rešitev stanovanjskega vprašanja bo pomenila olajšanje prikrite ali neprikrite eksploatacije stanovanjskih najemnikov.

Snuje se nova organizacija kapitalizma.

V Parizu se je vršila konferenca gospodarskih strokovnjakov, ki so se bavili te dni z vprašanjem likvidacije reparacijskih in vojnih dolgov. Evropa ječi pod težo vojnih posledic in zlasti Nemčija, ki je najbolj obremenjena, poizkuša s svojo taktiko doseči olajšave.

Na konferenci se je izprožila misel, da je treba ustanoviti skupen aparat, ki bo vodil realiziranje vojnih obveznosti in gospodaril z njimi, da se bo čim rentabilneje in praktičneje uporabljal tako denar kakor material, ki ga na račun reparacij oddajajo dolžne države.

Strokovnjaki so mnenja, da bi bila gola uprava teh dolgov preozek delokrog. Uprava sama bi ne ustrezala namenu, ker je treba z dohodki dobro gospodariti in ker potrebujejo zadolžene države tudi kredit, ureditev valutarnih razmer, porazdelitev svetovnega trga, to je blagovnega prometa. V ta namen naj bi se temu aparatu pridružile tudi novčane banke držav, uvedla eventualno enotna izdaja novčanic ter zbirale velike glavnice, da postane uprava svetovna banka, za katero bi stale mogočne kapitalistične organizacije sveta. S tako organizacijo kapitalizma bi se lahko izkoristile vse gospodarske možnosti v prid velekapitalizmu.

Svetovna banka je prišla na razgovor. Verjetno je, da se ta ustanovi v doglednem času, čeprav ne v tako

popolni obliki kakor si jo Morgan in drugi kapitalisti zamišljajo. Nacrt, ki so ga gospodje predložili pariški konferenci strokovnjakov, samo kaže, da se kapitalistične banke in trusti pripravljajo na organizirano svetovno diktaturo kapitalizma.

Velik vpliv so imeli že danes razni trusti in banke na socialni položaj človeške družbe. Ako se ustanovi svetovna kapitalistična banka, bo ta enako eksploatirala posamezne gospodarske teritorije in države, kakor delajo danes trusti in bankirji v posameznih državah. Gospodarsko šibkejši narodi bodo trpeli pod organizirano svetovno diktaturo kapitala enako kakor so trpeli doslej v manjšem krogu.

Danes ima kapitalizem moč. Taka svetovna banka bi dobila tudi v Zvezi narodov primerno zaslonbo, dokler sede v Zvezi narodov kapitalistični predstavniki, in sicer tembolj, ker bi Zveza narodov jamčila svetovni banki v nje interesu solidarno za gospodarsko politiko, v kateri bi odločevali mogočnejši udeleženci svetovne banke.

Kapitalizem se s pogumno gesto organizira, misleč, da prepreči prihod demokracije narodov do vpliva. Naraven je ta proces, ki je pa dejansko le predhodnik organiziranega svetovnega demokratičnega gospodarstva, ki mora logično nastopiti za njim.

Prava beseda na pravem mestu!

Govor tajnika Delavske zbornice ob priliki otvoritve nove palače. — Neznaniemu junaku dela!

Razdobje, v katerega je zašlo naše javno življenje, je gotovo zelo važno, da se zavzame pravo stališče. S. Uratnik je v tem svojem govoru tako točno tolmačil težnje delavstva v Sloveniji, da prinašamo govor v celoti. Govor se glasi:

»Mi živimo v dobi in sredini, ki se ponša s svojo visoko duševno in materialno kulturo.

Mi vsi pa smo obenem priče, da ima ta kultura tudi svoje sence in temne strani. Te temne strani se odražajo najbolj tam, kjer je materialno blagostanje na prvi pogled največje, to je po naših mestih in industrijskih krajih. Človek se spominja tu stare grške zgodbe o Prometeju, ki je ugrabil bogovom ogenj iz neba. A mesto, da mu je prineslo to srečo, mu je prineslo silno trpljenje. Tako se zdi, da se majejo danes vseh vsemu zunanjemu blagostanju temnelji, na katerih je naša civilizacija tisoč let slonela in to najbolj tam, kjer je zunanji blesek največji.

Tisti, ki naše gospodarstvo vodijo, presegajo gospodarske probleme čisto bolj iz vidika svojih lastnih interesov, kakor iz vidika interesov celote. Celotno strogo kulturno prizadevanje zapadajo čisto v isto napako in obračajo svoje poglede bolj na vrhove družbe, kakor da bi imeli obrnjen pogled na široke sloje, na kojih ramah naša civilizacija v zadnjih posledicah sloni.

Kot reakcija in protest proti tem napakam je vzraslo moderno delavsko gibanje. To gibanje je lahko negativna sila, ki podira in ruši vse, kar nima smisla za potrebe življenja in znamenja časa. Je pa lahko tudi velika stvarjaljoča, velika pozitivna sila, kar je po svojem najglobljem bistvu, ako se bo moglo v teh pravicah razviti.

Naše delavsko gibanje ima za seboj večdesetletno zgodovino. Njegova osnovna ideja je borba za posplošeno materialno in duševno kulturo. Ta ideja se ne uveljavlja lahko, ampak v neprestanih borbah in napornem organizacijskem delu, ki se razvija pri nas v raznih pravicah, a je obvladano v vseh teh pravicah od ene vodilne ideje.

To organizacijsko delo ima zaznamovati lepe uspehe. Kletni prostori, v katerih so se zbirali k protestu proti razmeram, ki so jih tlačile, v temni slutnji ravnokar navedenih dejstev, prvi predbojevniki našega delavskega gibanja in lepi prostori, v katere danes stopamo, so kantoni ob cesti, ki vodi polagoma, a sigurno navzgor.

Danes je seglo idejno gibanje, ki je bilo že na vse strani preko tega okvira in postaja široko gibanje vse naše družbe.

V palači, ki jo danes odpiramo, bodo prostori naše Delavske zbornice. Letno poročilo zbornice, ki leži pred vami, vam bo, kakor upam, mal dokaz, da je skušala biti Delavska zbornica v teh prvih letih svojega obstoja več kakor navaden urad, da je skušala biti tolmač vsega, kar naše delavstvo teži, motilec javnega življenja iz socialno-političnih vidikov.

Poleg Delavske zbornice je našla v prostorih, ki jih danes odpiramo, svoj dom cela vrsta naših socialno-političnih organizacij in ustanov.

Tu je omeniti predvsem soorganizateljico te stavbe, javno Borzo dela, ki je organizirala v teh prostorih zajedno z Delavsko zbornico javno kuhinjo in asil, dalje izseljeniški komisariat oblastnega odbora.

Zelo bo ustrezno delavstvu tudi s tem, da so se dodelili v zgradbi tudi prostori državni inšpekciji dela s čimur bodo koncentrirane v Ljubljani vse socialno-politične oblasti ustanove in organizacije na enem mestu, ali v bližini. Poleg tega so dobile v zgradbi prostor tudi vse delavske strokovne in kulturne organizacije.

Kar se teh organizacij tiče, je znala naša zbornica njih pomen vedno ceniti.

Te organizacije ne stoji samo historično ob početku one poti, ki jo nadalju-

jejo javne ustanove delavske zaščite, kakor delavske zbornice, javne borze dela, zavodi za zavarovanje delavcev itd.

One so še danes zbirke onih sil, ki morejo tvoriti edino vodstvo javnih samoupravnih institucij in vez med živim življenjem in temi ustanovami. One morajo biti nosilke iniciativ. Brez njih morajo okameneti socialno-politične ustanove višje vrste v mrtve urade.

Mi smo bili vedno prepričani, da je vzajemna podpora med temi organizacijami bistvene važnosti za obe strani, smo to vedno povdarjali in povdarjamo tudi danes. Vsem tem ustanovam in organizacijam v teh prostorih ni bilo mogoče predkazati zadostnih prostorov, zakaj ta palača ni bila zgrajena le za njihove namene. Vi boste po večini vedeli, da je bilo mogoče zgraditi to palačo v tem obsegu le tako, da smo združili našo akcijo s stanovanjsko akcijo mestne občine ljubljanske, kar je imelo za posledico, da je dobilo v tej palači streho nič manj kakor 28 rodbin. Če bo mogoče kdaj kasneje, ob ugodnejših razmerah mislimi na razširitev uradnih in organizacijskih prostorov je podana za to velika rezerva.

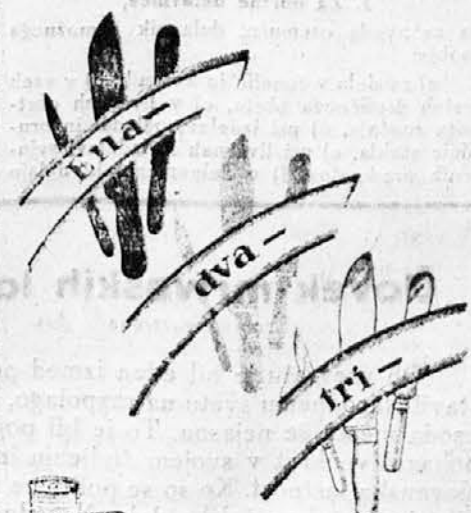
Za sedaj pa so morale socialno-politične ustanove s prostori skrajno štediti, tako da bi se moglo po pravici očitati, da so vsi ti prostori že s početka premajhni.

Če se je posrečilo te prostore vključiti temu lepo in dostojno opremiti, se imamo zahvaliti za to bolj trudu in ljubezni, ki ju je vložilo v stvar naše gradbeno vodstvo, kakor sredstvom, ki so bila v nje vložena. Mislim, da boste dobili vsi, ki ste pri tej stvari sodelovali, — in vse navzoče se more smatrati za sodelavce in zgraditelje, — utis, da ste pomagali pri veliki in lepi stvari.

Vsi gospodje zastopniki oblasti, ki so to gradbeno akcijo podpirali, naj sprejmejo toplo zahvalo slovenskega delavstva.

Vi pa, navzoči delavski zaupniki, povejte doma glavnemu graditelju te stavbe, neznaniemu junaku dela, ki je dogradil ta dom s prispevki, ki so bili čisto od ust odtrgani, da smo mislili predvsem nani, ko smo gradili to stavbo in da bodo imele vse organizacije, ki bodo zavzele prostore v tem domu, stalno nanj obrnjen pogled.

Povejte, da je zgradilo tukaj delo — sebi spomenik in oporišče.



Tako čisti VIM
Vaše nož!

Krožnike, skledce, ponve in jedilni
pribor,
Snažiš z VIM-om se čisti in sveti.

Iz zagrebške ankete o odpiranju in zapiranju trgovin.

Stališče delodajalcev.

Na anketi o odpiranju in zapiranju trgovin in o delovnem času, ki se je vršila dne 2. marca 1929 v Zagrebu, so zastopniki delodajalcev utemeljevali naslednji svoj predlog:

»Ozira se na težke gospodarske razmere v naši državi, ki jih je povzročila kriza in ki jih neznosljive odredbe o odpiranju in zapiranju trgovin še v znatni meri poslabšujejo ter pozvani od ministrstva za socialno politiko, da stavijo svoje predloge v pogledu revizije te uredbe, konstatirajo predstav-

niki poslodavskih zbornic predvsem, da je tendenca te uredbe gospodarstvu sovražna, ker veže delovni čas pomožnega osebja s časom odpiranja in zapiranja trgovin.

V očigled temu zahtevajo vse poslodavske zbornice enodušno, da se ti dve vprašanji oddvoje in regulirata s posebnimi uredbami. Zaželeno bi bilo, da kontrolira izvajanje uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin ministrstvo trgovine in industrije, ki je za to bolj poklicano in ima boljši vpogled v ta vprašanja, naredbi o delovnem času pa naj bi izdal v smislu zakona o zaščiti delav-



„Mi gremo
lahko tudi
v gledališče,“

pravi mlada gospa
Mica. „Tudi takrat
ko peremo, imamo
časa, ker nam je
težko opravilo pra-
nja odvzel RADION,
ki pere sam.“



Varuje perilo!

cev minister za socialno politiko, ki naj
čuva tudi nad njenim izvajanjem.

Po tej zahtevi splošnega značaja zahte-
vajo predstavniki poslodavskih zbornic:

1. Za obrtne delavnice,

da se uvede osemurni delavnik pomožnega
osobja:

a) za dela v tunelih in kesonih, b) v vseh
vrstah grafičnega obrta, c) v livarnah obrt-
nega značaja, d) pri izdelavi ogledal in bru-
silnic stekla, e) pri livarnah in izdelavi svin-
čenih predmetov, f) v delavnicah, ki delajo

s svinčcem ali živim srebrnom in njegovimi
spojinami.

Za vse ostale obrtne delavnice naj se
uvede 10-urni delavnik pomožnega osobja.

Sedanje odredbe o odpiranju in zapira-
nju delavnic, ki so v veljavi z izjemami v
Srbiji in Črni gori ter Hercegovini, se imajo
razširiti na celo področje države, to se pravi,
delavnice morajo biti odprte 12 ur dnevno.

Z ozirom na zelo težek položaj obrtnika
in njegove specijalne naloge v proizvodnji,
zahtevamo, da se male obrtnike, to je one,
ki delajo brez pomožnega osobja, izvzame iz

odredbe čl. 319 fin. zakona za leto 1928 in
1929, to je, da se jim omogoči delovni čas z
ozirom na stvarne potrebe njihovega posla.
V pogledu izjem o vseh zgornjih vprašanjih,
si pridržujejo poslodavske zbornice pravico,
da stavijo konkretne predloge ministrstvu
naknadno:

2. Za trgovske delavnice

naj se uvede 10-urni delovni čas pomožnega
osobja v vseh trgovskih delavnicah z izjemo
podjetij za prevažanje, natovarjanje in izto-
varjanje blaga. V pogledu odpiranja in zapira-
nja delavnic naj se razširijo na celo državo
odredbe, ki veljajo sedaj v Srbiji, Črni gori,
Bosni in Hercegovini na temelju sedaj vel-
javne naredbe, njenih izmen in dopolnil, pri
čemur naj se kolonijalno delikatesne trgo-
vine, specerijske trgovine, trgovine z živili
zapirajo kasneje nego ostale trgovine. Pred
dnevi, ko so trgovine cel dan zaprte, se mora
dovoliti, da bodo trgovine eno uro dalje od-
prte. Vse zgornje odredbe naj veljajo tudi
za združene in konsumne prodajalne, kakor
tudi za prodajalne industrijskih in obrtnih
podjetij. V zvezi z odredbami, ki so pred-
videne v sedanji uredbi, njenih izmenah in
dopolnilih je potrebno izvesti striktno na-
čelo, da se v trgovinah, za katere je v vel-
javi daljši delovni čas (kavarnah, bufetih,
slastičarnah, mlekarah) ne sme prodajati
nikako trgovsko blago. Če pa se prodaja,
potem velja tudi za nje delovni čas, kakor
za ostala trgovska podjetja.

3. V pogledu praznovanja državnih in cer- kvenih praznikov

predlagamo sledeče: Da so na državni praz-
nik vseslovanskih apostolov Cirila in Me-
toda in Vidov dan zaprte delavnice samo
za čas službe božje, to je največ dve uri

dnevno. Točno uro odpiranja odnosno za-
piranja ima odrediti pristojna oblast I. stop-
nje v vsakem kraju in to oziroma se na čas
službe božje. Na cerkvene praznike rimsko
katoliške cerkve, naj se opusti praznovanje
čez cel dan na dan Sv. Treh Kraljev in Vseh
svetnikov ter naj se dovoli poslovanje do
12. ure dopoldne. V pogledu izjeme v zvezi
s praznovanjem, kakor tudi v pogledu od-
piranja trgovin pred Božičem ter v slučaju,
ako cerkveni ali državni praznik, na katere-
ga morajo biti trgovine zaprte skozi cel dan,
odpade na soboto ali ponedeljek, si pridržu-
jejo predstavniki poslodavskih zbornic pra-
vico dostaviti ministrstvu pozneje svoje kon-
kretne predloge.

4. V pogledu izdajanja izvršilnih naredb o odpiranju in zapiranju

se predlaga, da se opusti sedanji sistem ter
da se uvede to-le postopanje:

1. Naredbe izdaja srezki poglavar v slu-
čaju, če poslodavske organizacije z načinom
izvajanja soglašajo;

2. v slučaju, da se v poedinah srezih ne
bi moglo urediti sporazumno odpiranje in za-
piranje, to je izdati izvršilno naredbo, jo bo
izdal veliki župan;

3. v kolikor nasprotuje izvršilna naredba
sreznega poglavarja uredbi, jo mora spre-
meniti veliki župan. V kolikor naredba veli-
kega županstva odnosno naredba upravnika
mesta Beograda nasprotuje okviru uredbe,
jo more spremeniti ministristvo trgovine in
industrije.

Kako so na te zahteve odgovorili za-
stopniki delojemalcev, smo že poročali v
zadnji »Del. Politiki«. Lepo so se pokazali
gospodje delodajalci. Ali pa morejo uvidevni
činitelji k takim zahtevam ugoditi?

Dnevne novice.

Za podaljšanje zaščite stanovanjskih
najemnikov. Za nedeljo, dne 17. marca, skli-
cuje društvo stanovanjskih najemnikov kon-
ferenco, ki se bo vršila v Celju. Na to kon-
ferenco se vabijo tudi strokovne organiza-
cije. Do tu je vse lepo in v redu. Ena pa je,
kar ne moremo razumeti, da je to društvo
že vnaprej sklenilo, da »ne sme najemnina
presežati zlate valute«, s čimer je rečeno,
da sme biti najemnina povišana — v kolikor
se ni — na zlato pariteto ali na 11 kratno
vsoto od 1. 1914. Ne razumemo, zakaj ta
velika naklonjenost od strani vodstva —
kajti člani gotovo niso vneti za zlato va-
luto — napram hišnim oduhom? Lahko
bi sklepali, da slučajno sedijo v odboru ome-
njene društva ljudje, ki lahko plačajo
zlato valuto, ker so razmeroma dobro si-
tuirani državni uradniki, ki jim je menda
malo mar za kakih pet ali šest stotakov, če
jih vržejo hišnemu posestniku v žrelo. To-
liko se danes približno zahteva za dvosob-
no stanovanje ali pa malo manj, na podlagi
zlate paritete. Privoliti v zlato pariteto bi
se moglo samo tedaj, ako bi bile tudi pla-
če, pokojnine in prejemki sploh že valori-

zirani. To pa ni slučaj, ampak je danes še
najmanj 80 odstotkov najemnikov, ki ne
zaslužijo 70 odstotkov predvojnih prejem-
kov po zlati valuti, da ne govorimo o vred-
nosti, oziroma kupni moči današnjih plač,
ki znaša komaj 50 odstotkov. Z ozirom na
velik odstotek, ki so ga hišni posestniki
prejeli v obliki znižanja davkov, mislim, da
ni nujne potrebe, da bi se moralo najemnine
valorizirati zlasti za hiše, ki so že večkrat
bile preplačane in ki so v mnogih slučajih
take, da bi hišni posestnik moral še najem-
niku plačati za to, da bi v njih prebival, in
ne narobe. Hišni posestniki sicer prejemajo
že danes v mnogih slučajih najemnino, ki
odgovarja oni iz predvojnega časa ali pa še
višjo in nočejo hiš popravljati kakor jih tudi
preje niso popravljali, marveč spravljajo
vso najemnino v žep. Zato smatram za nuj-
no potrebo, da zastopniki strokovnih orga-
nizacij, ki bodo šli na celjsko konferenco v
nedeljo, energično zavrnejo ponudbo vod-
stva društva stanovanjskih najemnikov v
Mariboru, ki jo je isto stavilo hišnim po-
sestnikom in ki jo je že v časopisu obja-
vilo, glede najemnin v zlati pariteti. Kajti
treba se je ozirati na tiste, ki jih je največ
in to so delavci, upokojeanci, invalidi, rent-
niki in vdove itd. — Profesorji in načelniki
itd., ki bi radi kazali na obe strani lep
obraz in se boje zameriti na zgoraj, pa
lahko plačajo tudi nad zlato pariteto. —
A. Bahun, obč. svetnik, Maribor.

MAJSKI SPIS

izide letos na 48 straneh s pe-
stro, zanimivo vsebino in z le-
pimi slikami. Stal bo samo
5 Din. Razprodajalci imajo po
1 Din popusta. Naročite ga
najkasneje do 1. aprila, ker
ga moramo dati potem takoj
v tisk! Izšel bo že sredi aprila.
Vsakdo naj si naroči Majski
spis!

Redukcija ministrstev. Pri nas
imamo 17 ministrstev, torej več kakor
v Angliji ali v Franciji. Redukcija je
torej nujno potrebna. Ta redukcija se
tudi lahko izvede, ako se sorodna mi-
nistristva združijo. Vendar je po na-
šem mnenju za državo nujno potreb-
no ne samo, da ostane ministristvo za
socialno politiko neokrnjeno, tem-
več da se njegova kompetenca še
razširi. Hrvaški listi so pa zadnjič

LEO SILA:

Človek mrjvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

95

Ob prevratu je bil eden izmed prvih, ki se je
stavil Narodnemu svetu na razpolago, četudi je bila
usoda mesta še nejasna. To je bil pogum, ki ga je
pokazal večkrat v svojem življenju in ki je redka
slovenska lastnost. Ko so se politične razmere ure-
dile, je prešel na šolsko delo. Narodna vlada ga je
znala ceniti in ga je imenovala za ravnatelja učite-
ljišča, ki je bilo prej gnezdo nemškutarskih srše-
nov. Dobro je vedela, koga je postavila na to me-
sto. V enem letu je iz nemškega učiteljišča po nje-
govih zaslugah vzkliklo slovensko, jugoslovansko
učiteljišče. To je velika njegova zasluga Itd.
Itd. Itd. zato Slava!

Profesor Novak, ki je stal v družbi dr. Bazni-
ka, je zavidal Mahkoto za njegov sijajni govorniški
talent. Motilo ga je sicer nekoliko, da ni govoril
vse resnice, da je pozabil, da je rajnki imejitelj
Franc Jožefovega križca, da je 1914. glasoval za
izključitev dveh studentov, ki sta baje na neki po-
čitniški veselici kličala: »Živijo Slovani!«, da je
bil do prevrata vnet črnožolti klerikalec, da je
leta 1915. govoril v 1. letniku proti srbskim moril-
cem itd. itd. — Zdaj pa to ni več važno Mrtev
je in Novak je preko predsednika domače organi-
zacije radikalne partije dr. Baznika že prosil za
njegovo mesto. Tudi med radikale se je vpisal.

Sonjo so zaslišali. Povedala jim je vse. Nekaj
dni nato se je že šepetalo in govorilo po gostilnah

in domovih. Govorica pa je dobila udarec z novico,
da je imenovan za ravnatelja učiteljišča dr. Novak.
To je bilo štirinajst dni po pogrebu. Teden dni nato
je zabeležil lokalni demokratiški list, da se je pičlo
število domačih radikalov pomnožilo z — ravnate-
ljem dr. Novakom. On pa se je čutil vzvišenega nad
vso vsakdanjostjo in se ni zmenil niti za čenče, ki
so ga obrekovale, da je postal radikal zaradi kari-
ere in nezveste žene. V gostilnah se je celo do-
kazovalo, da zgolj radi žene, ker bi bil v takratni
demokratsko-radikalni koaliciji tudi kot demokrat
dobil ravnateljsko mesto. Toda tako daleč se po-
nižati pred dr. Mahkoto, ki ga je zalotil s svojo
ženo, bi kljub njegovi filozofiji flegmatičnosti ne
bilo filozofsko, še manj politično in častno
Sedaj je vesel, da je radikal in si mane roke, ker
je napravil šahovsko potezo. Par dni nato se je raz-
bila PP-koalicija. Če bi ostal demokrat, bi brzkone
ne ostal ravnatelj No, in gospa žena se je tudi
poboljšala. Spet je spodobna, kot gre ženi ravnate-
lja. Moževo napredovanje ju je zblížalo in gospod
ravnatelj je bil tako širokogruden, da ji je odpu-
stil

Pred študenti so afero rajnega precej dobro
skrivali. Toda Leo je izvedel. Mučil se je, ker se
je vmes imenovala Sonja. Ves teden po pogrebu
se nista videla. Ogibala sta se drug drugega, dokler
ni Leo prelomil in jo počakal po večernicah. Pro-
sil, rotil jo je, da mu naj pove vse, ker se muči radi
nje, ker mu dvomi razjedajo srce. In Sonja mu je
izpovedala. Vse. Potolažila ga je, ko mu je pove-
dala, da se z njo ni zgodilo nič, da ga je celo uda-
rila v obraz. Leo se je spomnil nagrobnega govora
in tistega večera je napisal v kroniko: Kako se

ljudje lažejo še ob smrti. Sebi in vsem. Studi se
mu nagrobni govor dr. Mahkote. Kako more z
mirno vestjo tako — lagati? Ali ne sliši svoje no-
tranjosti, ali je nima? Bolje bi bilo, da so ga po-
kopali molče. Več resnice bi bilo v molku kot v
tistih besedah. Dr. Kramar pravi sicer: De mortuis
nihil nisi bene! (O mrtvih govori samo lepo!) Ali
ni to pogansko načelo? Jaz pa pravim: De mortuis
nihil nisi vere. Resnično ali pa nič! To je načelo
pravega človeka, Kristusovca. (To besedo sem sko-
val za razliko od kristjana, ki pomeni zame lažne-
ga učenca Kristusovega)

Dr. Novak se je z veseljem vrغل na delo, ki
ga je rajnki zapustil mnogo. O redu, ki ga je ome-
njal nagrobni govornik, ni bilo ne duha ne sluha.
Novak se je marsikateri večer potožil ženi, ko sta
ležala v zakonskih posteljah. Zato pa je napel nove
strune med profesorji in študenti. Vedno bolj je
obsojal pokojnika, ki se je mogel tako daleč spo-
zabljati. Obsojal ga je tudi, ker njegovi učenici niso
mnogo znali. Prva žrtev njegove ostrosti in strogo-
sti je bila Sonja. Zatrta je vse zunanje znake trplje-
nja zadnjih mesecev. Zdelo se ji je ponižujoče
vzbujati sočutja v profesorjih, ki niso drugega ka-
kor okostenela, brezčutna masa zastarelega člo-
veškega mesa. Preziral, ponos trpečega srca je klu-
boval maturitetni komisiji, ki jo je smatrala radi
njenih dogodivščin z rajnim ravnateljem kot pose-
ben fenomen. Ko bi morala odgovarjati, ko bi mo-
rala razreševati enačbo na tabli, ji je ob njih pro-
dirajočih in radovednih pogledih odpovedala pri-
sotnost duha.

vedeli povedati, da se namerava ustanoviti še eno novo ministrstvo za kontrolo ostalih ministrstev. Te dni so zopet poročali zagrebški listi, da se namerava ustanoviti novo ministrstvo za pokojnine. Zagrebški listi so znani, da radi love senzacije in je torej verjetno, da so take vesti o ustanavljanju novih ministrstev žurnalistične rase.

Ministrski predsednik general Peter Živković je ozdravil.

Imenovanje v rudarski službi. Kralj je imenoval med drugimi za generalnega direktorja šum dosedanjega načelnika tehničnega oddelka generalne direkcije Valima Čmelik, za gen. direktorja rudarskih podjetij pa ljubljanskega profesorja inž. V. Gostiša. Vpokojena sta inž. gen. direkcije za rudo Vladimir Mišković in rudarski svetnik v Zagrebu Dragotin Rauk.

S. Ivan Vrhovec, nameščenec socialnega zavarovanja v Ljubljani nasprosi, da pojasnimo, da se kritika v zadnji »Del. Politiki« ne tiče njega, ker ne podpisuje izjav proti organiziranemu delavstvu za »Enotnost«.

Osemurni delavnik. Mednarodni biro dela je britanski (angleški) predlog za revizijo vaškihonske pogodbe glede 8-urnega delavnika, odklonil.

Veliko umiranje v francoski okupacijski armadi v Porenju. Poroča se, da je vsled izredno hude zime in vsled slabe hrane ter obleke, v francoski vojski pred vsem v Tréru in nekaterih drugih garnizijah Porenja ter Porurja, 100 vojakov umrlo. Vojaki so slabo hranjeni, ker stroški za enega vojaka ne smejo presegati dnevno 4,98 frankov in v proračunu za tekoče leto je predvidena še nadaljna redukcija. Spalnice niso dovolj kurjene in vojaki so razen tega slabo oblečeni, vsled česar jih je več na straži zmrznilo. To bo imelo najbrž še neprijetne posledice za Poincaréjevo vlado, ker je napovedanih več interpelacij, ki bodo stavljene prihodnji teden v zbornici. Pričakuje se mučna debata, ki zna imeti zunanje politične posledice. Francija ima še danes, po desetih letih sklenjenega miru 66.000 mož vojaštva v Nemčiji, ki sledno močno ovira v njenem gospodarstvu ter ji povzroča še posebne stroške. Nemčija zahteva končno izpraznitve njenega ozemlja, toda francoski soviniteli niso za to, raje mučijo lastno vojaštvo in nemško prebivalstvo z okupacijo. Tak je militarizem!

Slovaški škofje bodo baje reducirali politiko cerkve. Na Slovaškem je ravno tako kot na Slovenskem, to je, da ima klerikalizem monopol na ljudsko mišljenje in duhovniki odločajo čez vse. In ni nič čudno, če je prišlo med duhovniki-politiki do velikanskih razprtij in že nekaj tednov traja srdit častniški boj, ki nima v novejšem času niti primere. Gospodje prelata se napadajo medsebojno z najhujšimi očitki kot je vele-izdaja, podkupovanje, trgovina s poslanskimi mandati itd. Cerkev in posvetna sodišča bodo baje imela s spori med gospodi dovolj opravila. To pa sedaj škofom ne gre več v račun, kajti na ta način se ne služi več klerikalizmu; zato so škofje sklenili reducirati število poslancev duhovnikov, ki v bodoče ne sme znašati več kot deset procentov ali na vsakih 10 klerikalnih poslancev po eden duhovnik. Nadalje ne bodo smeli duhovniki kot poslanci sprejemati vodilnih mest ter se spuščati v zadeve, ki njih ne tangirajo. Ja, to so izrastki klerikalizma.

Nemški centurmasi dr. Stegerwald filozofira o socialnih problemih. Pravi, da je z izpopolnitvijo industrije s stroji in modernimi tehničnimi pripomočki postal delavec popolnejši človek. Stroj mu daje dostojanstvo človeka, mu koristi in mu nudi boljši socialni položaj. Iz tega potem sklepa, da je boj socialne demokracije na krivi poti ter da je treba solidarnega dela. Stegerwald se smatra za socialno-političnega znanstvenika. Kot klerikalec seveda ne more drugače gledati na stvar, zlasti sedaj, ko se centrum bori v nemškem državnem zboru proti potrebni davčni reformi in socialno-političnim zahtevam socialne demokracije. To razumemo. Ne razumemo pa, kako more trditi učenjak, da se bo položaj delavstva z uvedbo strojev in tehniških pripomočkov brez bojev izboljšal. Taka trditve je naravnost naivna. Razvoj zahteva tehniško izpopolnitev načina produkcije. Ali stroj opravlja delo, ki ga je prej opravljalo 10, 20, 50, 100 in še več delavcev. Vsi ti delavci so sedaj na cesti, ker se gospodarstvo ne razvija sorazmerno z napredkom tehnike in naraščanjem prebivalstva. Stroj služi produkciji, služi kapitalu, ne pa delovnemu ljudstvu, ker racionalizacija, kakor se izjavja, računa samo s produkcijo in profitom, ne pa z delovno močjo, ki postane pri racionalizaciji nepotrebna. Iz tega povsem naravno sledi, da postajajo socialni boji v razvoju bolj in bolj utemeljeni, ne pa, da postajajo nepotrebni. S takimi teorijami se hoče prikriti resnico in zbujati med delavstvom nezaupanje v njega mislijo, ki obstoji v tem, da se bori za svoje socialne pravice. Izpreminja se oblika socialnih bojev pač, boji pa ne. Taktika je ob drugačnih razmerah potrebna drugačna; o-tej pa odločajo interesi.

Tročki gre tja, Tročki gre sem! Toliko zmešnjave kot jo je glede Tročkijeve nastavitve, ni bilo gotovo še nikoli v nobeni stvari. Enkrat bi imel iti Tročki v Nemčijo, potem na Dunaj, na Češko, v Francijo, v Švico, v Belgijo in zopet v Nemčijo itd. Poročali so, da je Tročki neozdravljivo bolan, da je brez sredstev. Zdaj pa vedo poročati, da je kupil večjo posestvo na španskem in da se bo zaenkrat naselil v — Nizzi na Francoskem. Kam bo pa v resnici šel, pa vsi kapitalistični krogi skupaj ne vedo.

Davek na plemške naslove v Italiji. Mussolini je prevzel še deveti ministrski naslov. Uravnati hoče plemške razmere, in sicer namerava plemiče, ki so dobili naslove za denar ali s posestvi in gradovi, odpraviti. Ostale plemiče deli na tri vrste: pravo italijansko plemstvo, plemski naslovi, ki so jih dobili Italijani v inozemstvu ter častne plemiče srednjeveških mest. Naslove smejo plemiči obdržati, plačati pa morajo davek in sicer: knez 216.000 Din, vojvoda 180 tisoč Din, marki 108.000 Din, grof 90.000 Din, baron 54.000 Din na leto. Osebe, ki rabijo druge opravilne naslove, plačajo na leto 27.000 Din. Kdor bo neopravičeno rabil razne naslove, bo kaznovan z visoko globo in zaporom. Kure, psi in mačke so bili že obdavčeni, zdaj bodo še plemiči.

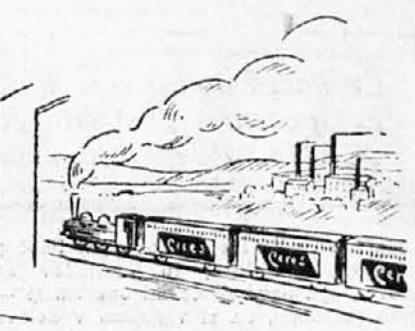
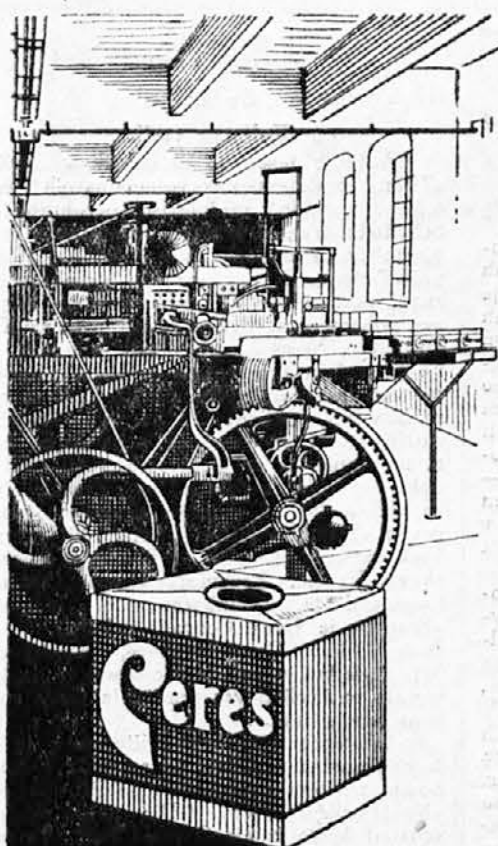
Mussolini hvali sam sebe. V rimskem opernem gledališču je imel ob drugi petletnici fašizma Mussolini shod. Navzočih je bilo 927 zastopnikov konfederacij in sindikatov, 90 voditeljev športnih zvez, 26 zastopnikov vseučiliških profesorjev, 21 dijaških zastopnikov, 20 zastopnikov srednješolskih učiteljev in 576 zastopnikov narodnih zvez. V ložah so sedeli visoki častniki, sodniki, senatorji, prefekti, zastopniki inozemskega tiska, voditeljice ženskih fašistovskih zvez, na galeriji pa nameščenci pošte, železnic in državnih obratov. Lepa družba, o kateri ne vemo, kje je bila s srcem. Mussolini je govoril o veličini dejanj fašizma. Hvalil je dogovor s papežem in rekel, da ima Italija pravico do sedešva papeža po svoji 2000letni zgodovini. Konstatiral je dejstvo fašistične revolucije, ki jo mora celoten narod priznati. O zunanje političnem položaju je govoril malo. Povedal pa je, da je prejel v petih letih okoli 1.500.000 pism, ki je vse rešil; imel je 60.000 avdienc, to je na mesec okoli 1000. Mussolini je moral biti jako marljiv, da je to delo zmagal. Recimo, da je rešil vsako minuto 10 pism, je rabil za to 16 ur na dan, ker pride na dan 1000 pism, če računamo na leto 300 delovnih dni. Dalje je imel na mesec 1000 avdienc. Recimo, da je porabil za vsako avdienco samo 10 minut. Na dan pride okoli 40 avdienc. Za te avdience je porabil vsak dan 6 in pol ur. Mussolini je torej delal vsak dan po 22 in pol ure. Tako pridnih državnikov pa pač nimajo nikjer na svetu, najbrže tudi v Italiji ne. Kaj?

Angleški kralj je menda še vedno bolan. Prepeljali so ga v zdravilišče, vendar pa prevzame regentstvo njegov sin princ Valeški. To je znamenje, da ne upajo na ozdravljenje kralja.

Prihodnje zborovanje Zveze narodov se bo vršilo v Madridu. Odbor za manjšinsko vprašanje pa bo že prej zboroval v San Sebastijanu — tudi Španija. Očividno je gospodi že dolgčas v Ženevi. Sicer pa prazno slamo mlatijo tu ali tam.

Vojna v miru! V Nancyju v Franciji je padlo vojaško letalo, ki je imelo vaje z metanjem bomb. Od posadke, ki je sestojala iz štirih oseb, so bile na mestu mrtve tri, in sicer en poročnik in dva podčastniki. Koliko nesreč in stroškov povzroča vojna že v miru?

Silno nazadovanje porodov v Nemčiji. Državni statistični urad ravno kar objavlja detaljiran izkaz o številu rojstev v celi Nemčiji, iz katerega je razvidno, da so dosedanjí statistični podatki bili napačni. Po zadnjih podatkih je bil v Nemčiji letni preseg na rojstvih 800.000, ki pa je padel po vojni za 50 odstotkov, to je na 400.000. Ta številka pa je — kakor sedaj poroča statistični urad — napačna. V resnici izkazuje Nemčija silen primanjkljaj na rojstvih, in sicer za celih deset odstotkov onega števila, ki bi bilo potrebno, da bi Nemčija ostala na enaki višini števila prebivalstva. Seveda je deficit na rojstvih največji v velenostih in tukaj je zopet Berlin, v katerem je nazadovanje naravnost katastrofalno. Statistični državni urad ugotavlja, da nazadovanje rojstev ni po svetovni vojni v nobeni evropski državi, ne izvzemši Francije, tako rapidno napredovalo. Jasno je, da je temu v prvi vrsti vzrok vojna in obupen gospodarski položaj, v katerem se nahaja danes Nemčija vsled reparacij (vojnih odškodnin), ki jih mora plačevati zmagovalcem, ki se pa radi tega ne nahajajo v mnogo boljsem položaju, dasi prejemajo težke milijarde. Število rojstev pada tudi v zmagovalnih državah, n. pr. v Italiji, seveda v večjih mestih, kjer je največja beda. Ljudje pa postajajo od leta do leta pametnejši in ne poslušajo Mussolinija, kateremu gre edino za — »kanonenfutter«. Nazadovanja rojstev se boje v prvi vrsti kapitalisti in pa katoliška cerkev. Sicer pa se ni treba bati, da bi radi tega izumrli Nemci, Italijani ali Francozi.



Čudovito delo modernetehnike je zavijalni stroj, s katerim se vsako leto zavije in odpremi na milijone kock znane Ceres jedilne masti.

Cista je surovina, čiste so tvornice, čisto je predelavanje — torej je popolnoma čista tudi splošno znana izborna Ceres jedilna mast.

Ceres jedilna mast je zajamčeno čista maščoba iz kosovih orehov, je zelo tečna, lahko prebavljiva, nadvse izdatna ter se ne pokvari.

CERES, jedilna mast.

Mussolini je baje visokim državnim uradnikom povšal plače do 55 odstotkov. Zakaj samo visokim, to ve »duče« sam najbolje.

Politika in škofi. V Jugoslaviji je več starejših škofov, ki so v boju za privilegije katoliške cerkve podpirali razne politične struje cerkvi vdanah strank. Ta vpliv so čutili merodajni politiki in državni krmilariji že prej in je zaradi tega diplomacija izposlovala v Rimu, da se da škofom na političnem indeksu, koadjutorije ali pomožne škofo, ki postanejo po nastopu službe dejanski voditelji škofijske politike. Vlada je dala pristavek na nameravane izpremembe. Ljubljanski škof dr. B. Jeglič dobi za koadjutorja vseučiliškega profesorja teologije dr. Gregorja Rožmana, ki ima obenem pravico do nasledstva po smrti sedanjega škofa. Škof Jeglič je sicer že zelo prileten, vendar je tudi telesno še zelo krepak, saj je predlansko leto napravil še planinsko turo na Ojstrico, lani pa do gornjega slapa v Martuljku. Ne moremo kontrolirati, kaj je povzročilo imenovanje koadjutorja; o bodočem škofu Rožmanu tudi še ni bilo v javnosti veliko slišati. Vsekakor mora bodoči škof imeti zaupanje sedanje vlade, ker Vatikan pri škofovskih imenovanjih vedno upošteva vlado. Istočasno bodo imenovani škofi za Dubrovnik, Krk in Makarsko. Verjetno je tudi, da dobi zagrebški nadškof koadjutorja. Škofi so torej jako odvisni od politične diplomacije.

Velika mizarska razstava bo prirejena v okviru letošnjega velesejma v Ljubljani od 30. maja do 9. junija. Ugled in sloves naše domače mizarske industrije in obrti je že itak velik. Razstavljeni izdelki bodo pričali, da je res na višku. Res, čudimo se, da se še najde naše ljudi, ki hodijo v inozemstvo po pretrpano drago pohištvo. Razstava, ki bo pravi pohištveni sejem, bo obsegala vse nijanse od najfinejšega modernega pohištva pa do priproste spalnice. Razstavi veliko število samih prvovrstnih in solidnih mizarskih tvrdk, ki se v vsem zamoreje kosati z inozemstvom.

Odhod v gledališče je kaj lahek, ako niste izmučeni — Pazite torej, da za pranje perila vzamete SCHICHT-ov »RADION«. Vestnik »Svobode«.

Maribor.

Vsem delavskim kulturnim društvom. V ponedeljek, dne 16. marca, ob pol 8. uri zvečer je v »Ljudskem domu« sestanek vseh delegatov mariborskih delavskih kulturnih društev v svrhu določitve programa za akademijo.

Ljudska univerza v Mariboru. V petek 15. marca ob 8. uri »Večer ruske glasbe«. Proizvajajo se na prvovrstnih gramofonskih ploščah divne ruske narodne in cerkvene

Talpa:

Za organizacijo proletarskih pesnikov, pisateljev in dopisnikov delavskih listov ter revij.

V današnji številki prinašamo pod naslovom »Kulturne vesti« članek našega berlinskega sotrudnika s. Heinza Luedecka. Iz članka razvidimo, kako veliko nalogo si je nadela »Zveza proletarskih pisateljev« v Nemčiji, ki je organizirala v trdno organizacijo vse one, ki se bore za proletarsko stvar s peresom. V tej Zvezi so organizirani tudi vsi dopisniki levo orientiranih listov. Prav to pa bi bilo nujno potrebno tudi pri nas.

pesmi, in sicer: »Venec ruskih narodnih pesmi«, »Požalej«, »Bog, usmili se nas«, »Nagrobna pesem« in violinski solo »Ruski slavošpev«. Pesmi poje slavni zbor uralskih kozakov. V drugem delu so sledeče skladbe: Čajkovski: Overture 1812, Rimski Korsakov: Sadko, Mussogorsky: Boris Godunov poje F. Šaljapin. Čajkovski: Valček iz Ev. Onjagina. — V ponedeljek 18. marca: Dr. N. Preobrazenski iz Ljubljane o novodobni ruski ženi.

Celje.

Podružnica »Svobode« v Celju vabi vse pevce, kateri se zanimajo za inočan pevski zbor, na redne vaje, ki se pričnejo v sredo, dne 20. marca 1929 ob pol 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice, Razlagova ulica. Ker se vaje pričnejo točno ob navedeni uri se prosijo pevce, da se držijo točnosti. — Vse ljubitelje šaha se vladno vabi, da se udeležujejo šahovskih vaj, ki se vršijo vsako nedeljo ter četrtek ob 8. uri zvečer v Delavski zbornici. Ker se bo kmalu pričelo z medklubskim turnirjem, se prosijo člane, da redno posejajo vaje.

Vestnik »Svobode«.

Maribor. V soboto, dne 16. t. m. v Ljudskem domu redno predavanje s slikami s predmetom »Stari Rim« (Forum in Palatin). Začetek točno ob 8. uri zvečer.

Pobrezje. To predavanje se v nedeljo, dne 17. t. m., ponovi v Pobrezju v gostilni Papež. Začetek ob 3. popoldne.

Vsaka delavska družina mora biti včlanjena v »CANKARJEVI družbi«!

Za smeh.

Solčna ura. »Ja, slišite očka Zaplotnik, vaša solčna ura je mogoče res zanesljiva, toda, kako pa šteje ure ponoči?« — »O je, na to pa še mislim nisem, ker je ponoči še nismo nikdar rabili, ampak če bi kedaj bila treba, pa lahko vzamemo hlevno svetilko in posvetimo.«

Uganka.

Kaj je v cerkvi najnedolžnejše in najčistejše?

Odgovor: Kapljica na nosu stare tercijalke.

Če hočeš dobiti lepe knjige in poceni, postani član „CANKARJEVE družbe“!

skega Kranja, ki šteje gotovo par tisoč proletarcev. Za obstoj in razširitev naših listov — pa najsi so te ali one smeri — je nujno potrebno, da si vzgajamo v delavskih vrstah stalen kader dopisnikov, ki bi nam stalno poročali tudi dnevne vesti, ki jih najbolj pogrešamo. Bodimo odkriti in pogledimo resnici v obraz! Našega delavca ne zanima samo ideologiziranje, marveč želi zvedeti tudi, v kakšnih razmerah žive njegovi sodruzi v drugih industrijskih krajih itd. — Če bi si naši delavski listi pridobili stalen kader dopisnikov, bi se globlje usidrali v maso in postali bi v resnici ogledalo našega razreda.

Naša parola je kolektivnost, ona kolektivnost, ki vzbuja v proletariatu aktivnost in speče sile. Klic po proletarski kulturi, kulturi mase — ne sme ostati pri nas samo prazen zvok. Ostal pa bo toliko časa, dokler ne dvignemo zakopanih zakladov. V zadnjem času so se začeli pojavljati v naših revijah (»Pod lipo«, »Svoboda«, »Delavska Politika«) delavski pesniki (Franc Kozar, Čulovski, Damjan, Tone Čufar itd.), ki so nam porok silnih talentov med našim proletariatom. Mnogo talentov pa je tudi, ki se boje prijeti za pero, drugi se zopet silijo, a se jim prav ne posreči. Prvi potrebujejo poguma, drugi pouka.

Če že nemški proletarijat čuti potrebo organizacije vseh, ki se bore s peresom, tem večja je potreba take organizacije pri nas. Slična zveza naj bi tudi pri nas poiskala med delavci vse one, ki čutijo veselje do pisateljstva, ter jih organizirala. Zveza naj bi nato s pismenimi navodili, tečaji (ob praznikih), predavanji, mogoče tudi z osebnim poukom skušala vzgojiti dopisnike, boljše pa naj bi navajala k pisanju člankov. Stvar pa bi morali vzeti v roke seveda naši proletarski pesniki in pisatelji.

S tako organizacijo bi se najbolj razširilo zanimanje za naše liste in revije, a tudi za naše knjige. Uverjen sem, da bodo postali naši dopisniki v krajih, kjer se nimamo svojih kulturnih organizacij (Kranj, Novo mesto itd.), najboljši poverjeniki Umetniške matice in novo ustanovljene Cankarjeve družbe. V stalnem kontaktu z raztreseno delavsko maso bi tvorili vez med njo in centralo. Šele potem, ko se bodo naši listi usidrali v doslej pasivnih krajih, bo prišel tudi čas, da ustanovimo v takih krajih podružnice »Svobode«.

Naloga zveze bi bila stopiti tudi v stik s sličnimi organizacijami v inozemstvu, kjer bi si tudi lahko pridobili stalne dopisnike, kot smo pridobili pred kratkim n. pr. sodr. Luedecke, obenem bi si pa z njimi zamenjali publikacije.

Sprožili smo to vprašanje s trdnim upanjem, da se bodo prijavili z nasveti naši ljubljanski literatje in tudi dopisniki vseh naših listov in revij — bodisi s članki o tej zadevi, bodisi s privatnim pismom na naše uredništvo.

TVORNICA KEM. IN OIL. BARYLAKOV, FIRNEŽI IN STEKLENA DRUŽBA Z. O. Z. LJUBLJANA

ORIENT

LAKI TERPENTIN, COPICI, FIRNEŽI, SOJSKE BARVE, UMETNIŠKE BARVE, PRAŠNO OLE, PRISTINE OLDNATE BARVE

PRODAJALNA DUNAJSKA C. 14 LJUBLJANA

POLEG TRGOVINA SCHNEIDER EVEROSKE

PRVOVRSTNI MATERJAL-NIZKE CENE!!

Kultura.

Heinz Luedecke, Berlin:

Kulturne vesti.

Preteklo jesen so ustanovili v Berlinu »Zvezo proletarsko revolucionarnih pisateljev« (»Bund proletarisch-revolutionärer Schriftsteller«), ki je prva organizacija levih pisateljev in zastopa zato odločno interese proletarijata. Na čelu zveze stoji splošno znani pesniki iz vrst revolucionarne mladine: Johannes R. Becher, Kurt Kläber, Karl Grünberg, Slang i. dr. Zlasti je važno, da ne pripadajo zvezi samo poklicni pisatelji, marveč tudi cela vrsta mladih ljudi iz najrazličnejših poklicev, ki se čutijo zmožne služiti stvari proletarijata s peresom, tako n. pr. dopisniki iz delavskih vrst. Vsi ti določa navodila za delo od organizacije. Zveza izdaja lastno, izborno urejvano bojno revijo »Fronto« (»Die Fronte«), ki prinaša vsak mesec prispevke od Becherja, Tucholskega, Henrija Barbussa, Hansa Conrada, Lunarskega, Grünberga itd. Izdajatelj »Fronte« je Hans Conrad, založnik G. A. Bode (Berlin-Charlottenburg, Kantstrasse 32); poslednji je tudi tajnik Zveze in nanj se morajo naslanjati vsa vprašanja glede sprejema novih članov.

Tendence proletarske literature in internacionalne mladine, ki se peča z umetnostjo, zastopa razen tega v odlični meri tudi »Novi knjižni ogled« (»Die neue Bücher-schau«), ki ga izdaja Gerhart Pohl. Te mlade, močne revije, ki se bori zelo duhovito proti vsem pojavom dekadence in proti vsem meščanskim osladnostim, ne moremo dovolj prehladiti. »Novi knjižni ogled« izhaja že sedmo leto. V dobi svojega obstoja je postal tribuna vsega onega, kar je v Evropi mladega in v modernem smislu vrednega. Število sotrudnikov iz Nemčije in inozemstva je nepregledno; iz zadnjega zvezka naj navedemo le nekatera najboljša imena: Pohl, Becher, Glaeser, Huelsenbeck, Volker, Dreiser, Benn, Panferov, Kesser, Romanov, Balazs, Hototopp in še mnogo drugih. »Novi knjižni ogled« je edina nemška, čisto literarna revija, ki je resnično sodobna in revolucionarna. (Založba: Adalbert Schultz Verlag, Berlin-Wilmersdorf 1., Brandenburgische Strasse 8.)

»Novemu knjižnemu ogledu« se približuje v mišljenju in načinu dela zelo jugoslovanska revija »Nova literatura«, ki je začela izhajati pred par meseci v založbi »Nolit«, Beograd, Cara Uroša 15. Dosedanji zvezki s prispevki Gorkega, Barbussa, Fodorja, Pohla, Vildraca, Lanie, Bihe, Gavelle, Stefanoviča, Maca Kay-a in drugih zaslužijo največje pohvale vseh onih, ki se zavzemajo za novo, revolucionarno in internacionalno literaturo. V uredniškem odboru so osebnosti svetovne slave. Pogumna revija zasluži polno priznanje in podporo.)

Tudi v reakcionarni Bolgariji so si ustanovile mlade in revolucionarne sile novo glasilo. Ko je bila l. 1923. prepovedana revija »Vesni«, ki jo je ustanovil Milev, in ker je »Plamak« samo nekaj časa izhajal, ni bilo v Bolgariji nobenega resnično sodobnega literarnega časopisa. Novi časopis »Prostori« (urednik: Slavo Vazev, Sofija, Ml. Pirotka 134.) se mora še boriti proti idejnemu in materijalnemu nasprotovanju, toda njegov boj velja dobri stvari, ki je tudi naša zadeva. — Zanimivo je tudi, da bo še letos začela izhajati v Sofiji nova revija mladine in internacionalnega duha in sicer z imenom »Drum«. »Drum« bo izhajal v večjem obsegu in na solidnejšem temelju kot »Prostori«. Znani bolgarski pesnik Ivan Futev, ki bo prevzel izdajateljstvo, je pravkar uspešno dokončal pogajanja z neko vodilno sofijsko založbo. — Pozdravljamo vstajenje novih umetniških sil v Bolgariji, katere pesništvo, ki ga reprezentirajo, žal, že umrli Milev, Lamar, Tutev in Marangosov, je v inozemstvu še vse premalo znano. (V kratkem bomo priobčili esej o mladi bolgarski literaturi.)

Mlade in bodoče sile slovanskih držav so vstale, da si pribore priznanje Evrope! To dokazujejo najnovejša dejanja, ki smo jih tu samo kratko očiteli. Tudi mlada slovenska proletarska poezija se bori za priznanje med Nemci. — Nemška revolucionarna mladina pa je pripravljena prožiti bratom iz jugovzhoda roko v novo zvezo duha, svobode in sprave narodov. Sezite nam, mladi Jugoslovani v roke in postanimo zvesti tovariši!!

*) Natančnejšo oceno te revije bomo objavili prihodnjič. — Prevalalec.

Članom Konsumnega društva za Slovenijo v uvaževanje!

Bliza se redni občni zbor Konsumnega društva za Slovenijo, ki se vrši dne 24. marca 1929 v palači ljubljanske Delavske zbornice in kjer se bo definitivno obravnavalo o uvedbi »posmrtninskega in odpravninskega sklada« za člane našega Konsumnega društva. Referenti centrale so na članskih zborovanjih dobili vtis, da posameznim članom še vedno ni jasno, kako je osnutek zamišljen. Zato je za vsakega važno, da si prečita še ta pojasnila.

Predvsem je treba razlikovati med zavarovanjem in prisilno štednjo. Če se zavaruje pri zavarovalnici za slučaj smrti ali doživetja, mora vsako leto plačati gotovo premijo, da dobi ob koncu dogovorjene dobe, ali pa že prej v slučaju smrti, dogovorjeno vsoto izplačano. Nobenemu zavarovancu pa ne bo padlo v glavo, da bi zahteval od zavarovalnice, naj mu premije, ki jih letno vplača, povrhu še obrestuje. Zavarovalnica določi premijo že fiksno in kalkulira z gotovo verjetnostjo, da zavarovane pred potekom zavarovalne dobe umrje. Nekaj drugega je s prisilno štednjo. Ako bi člani Kodesa neglede na smrt ali doživetje pustili vsako leto svoje povračilo v zadrugi in bi ga smeli dvigniti šele po gotovi dogovorjeni dobi, bi seveda upravičeno zahtevali, da se jim letna povračila obrestujejo in bi jih na primer, če bi se zavezali pustiti jih v zadrugi 10 let, lahko dvignili čez 10 let z obrestmi vred. Ta doba pa v tem slučaju ni dogovorjena, na drugi strani pa je načelstvo zato kalkuliralo z več kakor normalnim 20 odstot. povračilom. Če pa na primer član kupuje 25 let in je prejel 4 odstotke od vsega izkupila v 25 letih kot nagrado, mislimo, da je v teh 4 odstotkih, ki so še enkrat večji kot normalna povračila, že vključeno za člana krasno obrestovanje. Naj navedemo par slučajev, kako se bo izplačevalo.

1. primer: Član Franc Mihevc, vdovec s 4 otroci, je kupoval skozi 12 let in je zakupil mesečno za 400 Din blaga. Po 12 letih umrje; poslovdaja javi to centrali, ki izda takoj dovoljenje, da se njegovim dedičem, to je otrokom, izplačajo 3 odstot. od vse zakupljene vsote 57.000 Din, torej 1728 Din. Izkupilo se ugotovi na podlagi njegove plačilne knjižice in pa knjiž, ki se vodijo v centrali. Če njegovi otroci kupujejo tudi v naprej pri KODESU, teče zavarovanje znova. Prijavitelj je le treba, kdo je od očetove smrti dalje član. Če pa članu Mihevcu umrje otrok, nima seveda nobene pravice do izplačila, ker je nosilec članskih pravic le oče Mihevc.

2. primer: Član Ivan Repe v Mežici je pristopil k skladu ter kupoval 7 let, vsak mesec po 600 Din. Skupno je torej zakupil 50.400. Po 7 letih pa odpove članstvo ter se izseli v Avstrijo. V tem slučaju se mu na podlagi dovoljenja vodstva izplačajo 2 odstot. v blagu za vseh 7 let nazaj. Repe prejme torej blaga v vrednosti 1008 Din. Če

Letna članarina za „Cankarjevo družbo“ znaša 20 Din. Za to dobiš jeseeni štiri lepe knjige. --

pa se Repe ne izseli iz Mežice v Avstrijo, ampak na primer na Mujo, mu teče zavarovanje dalje. Recimo, da takoj po prihodu na Mujo umrje. V tem slučaju pa dobi njegova žena, ali če te ni, njegovi otroci, ali če teh ni, njegovi dediči, 3 odstot. v denarju, torej 1512 Din na roko izplačanih.

3. primer: Za člana je prijavljen Franc Strnad v Trzinu, čeprav kupuje vse potrebščine pri KODESU njegova žena. Strnad pa je izrecno naprosil načelstvo, naj se zavaruje njegovo ženo in je načelstvo njegovi želji ugodilo. Če torej umrje njen mož, ne prejme žena ničesar, pač pa prejme mož, če umrje žena. Pri tem primeru omenjamo, da se bo na občnem zboru razpravljalo tudi o možnostih, da se zavarujeta istočasno mož in žena, seveda bi se v tem slučaju zavarovanje izplačalo le tistemu, ki prejme umrje in bi od njegove smrti dalje teklo novo zavarovanje.

4. primer: Članica Amalija Jenko je letos k skladu pristopila; v 4 letih pa je članstvo odpovedala, ne da bi se bila preselila kam drugam, kjer KODES nima prodajalne. V tem slučaju ne dobi ničesar. Iz tega sledi, da je za vsakega člana koristno, da ostane član vsaj 5 let po pristopu k skladu, ker dobi po petih letih, če izstopi kot član KODESA, izplačana 2 odstot. povračila za vsa leta nazaj.

5. primer: Mlado poročeni Karol Velkavrh je pristopil letos k skladu. Ostal je vse svoje življenje zvest član našega Konsuma ter zakupil vsak mesec povprečno 600 Din. Po 25 letih mu Konsumno društvo izplača odpravnino za vsa leta nazaj in Velkavrh prejme na roko v gotovini 7000 Din. Velkavrh pa ostane član še nadalje in ker je zdrav, je upati, da po nadaljnjih 25 letih dobi odpravnino še enkrat. Če pa bi prej umrl, dobi njegova žena ali otroci posmrtnino za toliko let, kolikor časa je po prejemu odpravnine še kupoval.

6. primer: Član Franc Štembal, ki je letos pristopil k skladu, je postal po 3 letih vdovec brez otrok. Zato je opustil lastno gospodinjstvo in je na hrani drugje. Prijavi svojo zahtevo po posmrtnini in zadruga mu izplača 3 odstot. od izkupila za vsa leta nazaj. Seveda si mora izposlovati potrdilo, da nima več lastnega gospodinjstva.

Upamo, da bo članom osnutek pravilnika sedaj bolj jasen. Opozarjamo pa že danes na to, da je odvisna uvedba tega sklada le od zavednosti članov samih in da bi se dragocena pridobitev ne dala uprati, če bi se članstvo v pretežni večini izreklo za povračila v dosedanjih oblikah in ne za sklad. Člani sami bodo torej imeli besedo.

Konsumno društvo za Slovenijo.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.



Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA
„DELAVSKE DOM“
V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 250 D

NAČELSTVO.

Inventurna prodaja

samo do 20. marca t. l.

Belo platno Din 7, 8, 10, 12.
Platno za rjuhe 20, 22, 24, 30.
Parhent za obleke 6, 7, 10, 15.
Razne vrste svile 10, 18, 28, 32.
ter vse manufakturno blago kupite po čudovito nizkih cenah samo do 20. marca t. l. pri trdkri

J. Trpin, Maribor
Glavni trg 17.

Nabirajte nove naročnike!

Krasne novosti damskih pomladanskih klobukov priporoča modistinja

M. JAHN
MARIBOR
STOLNA ULICA ŠT. 2

Popravila se izvršujejo hitro in točno



Ako piješ BUDDHA ČAJ, uživaš že na zemlji raj.



Pridobivajte naročnike za „Delavsko Politiko!“